گـۆڤـاری زانـکـۆی ڕاپـەڕیـن
Journal of University of Raparin.
مجلة جامعة رابرين

E-ISSN: 2522 – 7130 P-ISSN: 2410 – 1036
This work is licensed under CC-BY-NC-ND 4.0
DOI:10.26750/Vol(11).No(6).Paper20

ڕێـکەوتـی وەرگـرتـن: ٢٠٢٤/٥/٢٦
ڕێکەوتی پەسەندکردن: ٢٠٢٤/٠٧/٣١
ڕێـکەوتی بلاوکردنەوە: ٢٠٢٤/١٢/٢٩

میکانزمێن وەرگێڕانا ئەدەبی د وەرگێڕانا ڕۆمانا (امشب اشکی میریزد) ژ زمانێ فارسی بۆ زمانێ کوردی ل دویڤ تیۆرا (vinay) و (Darbelnet)

گولستان بەدەل محەمەد حەسەن[1] - بەیان ئەحمەد حسێن[2]

bayan.hussein@uod.ac – gulistan.badal@uod.ac

[1+2]پشکا زمانێ کوردی، کولیژا پەروەردا بنیات، زانکۆیا دهۆک، دهۆک، هەرێما کوردستانێ، عێراق

پوختە:

وەرگێڕانا ئەدەبی، پرۆسـێـسـەکا ئالۆز و هەسـتیارە پێگیرییا وەرگێڕی ژ کریارا ڤەگوهازتنا چ گوتنێ ب تێگەهشـتنەکا هویرو هەمەلایەنی ژ زمان و کەلتورو ڕەوشـەنبیرتەکا تایبەت دەربازی چەوا گوتن و گونجاندنا ئەوان دزمانێ ئارمانجدا دبیت. ئەڤ پێگیرییە ژ دەرئەنجامێ کەرەستێ کارێ وەرگێڕییە، کو تێکستێ ئەدەبییە. ئەو تێکستێ؛ گشت ڕەهەندێن ژینگەها جڤاکی، سیاسی، ئابوری و ئاینی،...هتد و کەلتور و ڕەوشەنبیریەتا ئەوی جڤاکی تیدا ژ دایکبوی دناڤ خودا هەلدگریت. زێدەباری دەربڕینا هەست و سوز و خەیال و بەهرەیا هونەرییا نڤیسەری ل دارژتن و ئافراندنا بابەتی ب شـێوازێ خوییێ تایبەت. هەلبەت بەرامبەر ئەڤان تایبەتمەندیێن تێکسـتێ ئەدەبی، ستراتیژیەتا کارێ وەرگێڕێ ئەدەبی ژی ئاراستەیەکا تایبەت د خواندن و تێگەهشتنا واتا و مەبەستێن نڤیسەرێ تێکسـتێ ڕەسـەن بخوڤەدگریت. لڤێرە تیۆر و میکانیزمێن وەرگێڕانێ ڕول و گرنگییا خۆ د پرۆسـێسـا کارێ وەرگێڕیدا ب گەهاندنەکا هەمەلایەنی ب هەمان چێژا ئەدەبی و پاراسـتنا بهایێن هونەری و ئیسـتاتیکیێن تێکسـتێ ڕەسـەن د زمانێ ئارمانجدا خویا دکەن. ژئەڤێ پێگەهی، ڕۆمانا (امشـب اشـکی میریزد) یا (کورش بابائی) ئەوا ل سالا (2011)ێ ژلایێ (نشتیمان محەمەد سەلیم)ڤە هاتییە وەرگێڕان بۆ زمانێ کوردی (ئەڤ شەڤە ڕوندکەک دێ ڕژیت)، نمونەکا هەلبژارتییە ل ژێر ڕوناهییا میکانیزمێن تیۆرا وەرگێڕانێ یا هەردو ڤەکولەرێن فرەنسـیێ(Jean Darbelnet (1904-1990) و (Jean-Paulviny (1910-1999)) هاتییە خواندن و شـرۆڤەکرن. د ئەنجامدا نمونێن بەهرا پتریا میکانیزمان بەرچاڤ دبن. میکانیزما پەیڤ ب پەیڤ پترژ هەرمیکانیزمەکا دیتر، وەرگێڕێ پشتبەستن ل سەر کرییە. وب شێوەکێ گشتی شیایە ڕۆلێ خۆ دڤەگوهازتن و دوبارە دارژتنا ڕۆمانێدا ب زمانێ ئارمانج بگێریت. ئەڤە ژی بۆ ئێک خێزانییا هەر دو زمانان(کوردی وفارسی) دزڤریت کو فاکتەرەکی هاریکاربویە.

بەلێ نە شـارەزاییا وەرگێڕێ دبکارهینانا میکانیزما وەرگێڕانا واتاییدا، تایبەت (گوهۆرینا ب ژێبرن)ێ کارتێکرن ل ئەمانەتا ڤەگۆهازتنی و ڕیتما ڤەگیرانی کرییە، ب ئاوایەکی کو ل ئەوان دۆخێن بکارهاتی ڤەگیرانەکا سـادە و ڕوت بەرچاڤ دبیت. ئەڤەژی ب نمونەڤە هاتینە شرۆڤەکرن و ڕاستڤەکرن.

پەیڤێن کلیلی: وەرگێڕانا ئەدەبی، تیۆرا(finy)و(Darbelnet)، وەرگێڕانا پەیڤ ب پەیڤ، وەرگرتن و دەستکاری، ئەڤ شەڤە ڕوندکەک دێ ڕژیت.

پێشەکی

زمان بنیاتێ گەشەکرن و چەسپاندنا ئەوێ تایبەتمەندییا مرۆڤییە کو ب بونەوەرەکێ جڤاکی هاتییە نیاسین. پەیدابونا پرۆسێسا وەرگێڕانێ ژی دچارچوڤێ زانستێ زمانیدا سەلماندنا حەزا مرۆڤییە بۆ پتر زانین و شارەزابون د کەلتور و ڕەوشـــەنبیریەتا گەلێن دیتردا. دئەڤی بواریدا، وەرگێڕانا ژانرێن ئەدەبی شـــیایە ڤالاهیێن ئەڤێ حەزا مرۆڤی پڕ بکەت. و تیۆرا(Viny)و(Darbelnet) ب میکانیزمێن خۆ یێن جودا جوداڤە دیڤچونا چەوانییا ئەنجامدانا کارەکێ بژارە دبیاڤێ وەرگێڕانێدا دکەت.

ناڤونیشـانێ ڤەکۆلینێ: ڤەکۆلین ل ژێر ناڤونیشـانێ میکانیزمێن وەرگێڕانا ئەدەبی دوەرگێڕانا ڕۆمانا (امشـب اشکی میریزد) ژ زمانێ فارسی بۆ زمانێ کوردی ل دویڤ تیۆرا(Vinay) و (Darbelnet)هاتییە هەلبژارتن.

سـنورێ ڤەکۆلینێ: هەردو ڕۆمانێن (امشـب اشـکی میریزد) ب زمانێ فارسـی و (ئەڤ شـەڤە ڕوندکەک دێ ڕژیت) بۆ زمـانێ کوردی ڕوبەرێ کـارێ پراکتیکی ل دویڤ میکـانیزمێن تیۆرا(Vinay) و (Darbelnet) بخۆڤە دگریت.

ئاریشـا ڤەکۆلینێ: (وەرگێڕانا تێکسـتێن ئەدەبی پرۆسـێسـەکا ئالۆزە،پێدڤییە وەرگێڕی زانین و شـارەزایی د تیۆر و میکانیزمێن وەرگێڕانا ئەدەبیدا هەبیت) ئەڤێ چەندێ ئەم بەرەف ئەڤان پرسیاران ئاراستە کرین:

١-ئایا وەرگێڕ شیایە تێکستێ ڕەسەن ب هەمی ڕەهەندێن ویێن کەلتوری، ئایدۆلۆژی...ب هەمان سەقایێ ئەدەبی - هونەری وەرگێڕیتە زمانێ ئارمانج؟

٢-تا چ ڕادە وەرگێڕی سەرەدەرییەکا دروست ل گەل میکانیزمێن وەرگێڕانا ئەدەبی کرییە؟

٣-ئایا ڕۆمانا هەلبژارتی نمونەکا گونجاییە بۆ پراکتیزەکرنا تیۆرا (ڤینای و داربیلنیت)ێ؟

گرنگییا ڤەکۆلینێ: ناسـاندن و پراکتیزەکرنا تیۆر و پرۆسـێسـا وەرگێڕانا ئەدەبی ب ڕێکا تیۆرا (ڤینای و داربیلنت)ی کو دمیانەیا هەڤبەرکرنا هەردو تێکستێن ڕۆمانی ب زمانێن (ڕەسەن-فارسی، ئارمانج-کوردی) هاتییە جێبەجێکرن.

ئارمانجا ڤەکۆلینێ: وەرگێڕ ب ئاگەهی وزانین بەرەف پرۆسێسا وەرگێڕانێ بچیت، پێخەمەت دوبارە ئافراندنا فۆرمێ ئەدەبی و هونەریێ تێکستێ ڕەسەن د زمانێ ئارمانجدا ب هەمان چێژ و کاریگەرییا ئەدەبی.

ڕێباز و تیۆرا ڤەكۆلینێ: ڤەكۆلین ل دویڤ ڕێبازا (بەراوردكاری_ شرۆڤەكاری) ل سەر بنەمایێ میكانیزمێن وەرگێڕانێ د تیۆرا (Vinay)و(Darbelnet) هاتییە ئەنجامدان.

پەیكەرێ ڤەكۆلینێ: ڤەكۆلین ژ دو پشكان (تیۆری_پراكتیكی) ل گەل ئەنجام و لیستا پەراوێز و ژێدەران پێكدهێت. پشكا ئێكێ دو تەوەران بخوڤەدگریت:

تەوەرێ ئێكێ: وەرگێڕانا ئەدەبی و ستراتیژیەتا كارێ وەرگێڕی دپرۆسێسا وەرگێڕێدا. تەوەرێ دوێ: ئاستەنگێن وەرگێڕی د وەرگێڕانا تێكستێ ئەدەبیدا.

پشكادوێ ژی ژ دو تەوەران پێكدهێت: تەوەرێ ئێكێ: میكانیزمێن وەرگێڕانێ دتیۆرا (ڤینای _Vinay) و (Darbelnet)یدا.

تەوەرێ دوێ: دو مژاران بخوڤەدگریت: ١- كورتییەک ل دۆر ناڤەرۆكا ڕۆمانا (امشب اشكی میریزد) ٢-خواندنا ڕۆمانا وەرگێڕایی ژ زمانێ فارسی (امشب اشكی میریزد) بۆ زمانێ كوردی ل ژێر ڕوناهییا میكانیزمێن تیۆرا (ڤینای_Vinay) و (Darbelnet)

پشكا ئێكێ:

تەوەرێ ئێكێ: وەرگێڕانا ئەدەبی و ستراتیژیەتا كارێ وەرگێڕی د پرۆسێسا وەرگێڕانێدا:

وەرگێڕان وەک چالاكییەكا مرۆڤی كو پشتبەستێ ل سەر كەرەستێن زمانی دكەت،دجیهانا سەردەمدا شیایە ڕۆلێ خو دگشت بیاڤێن جودا جوداێن ژیانێ ب دروستكرنا پەیوەندییان و پێكگەهاندنەكا بلەز بسەلمینیت ژ ئەڤی پێگەهی، وەرگێڕان دسادەترین تێگەهێ خۆدا ((ڤەگوهارتنا گوتنییە ژ زمانەكی بۆ زمانەكێ دیتر)) (نجیب،٢٠٠٥:٧) ب گوتنەكا دی، ((كریارەكا زمانییە ب ڕێكا زمانی تێكست ژ زمانەكی بۆ زمانەكێ دیتر دهێتە ڤەگوهازتن)) (كاتفورد،١٩٨٢:١٣) هەروەسا دهێتە گوتن كو ((ڤەگوهازتنا هزر و گوتنان ژ زمانەكی بۆ ئێكێ دیترە ل گەل پاراستنا گیانێ ئەوی تێكستێ ژێ هاتییە وەرگێڕان)) (مسنی :١٩٩٥،١١).

تێگەهێن دیاركری ل دۆر بیاڤێن وەک زانست،فەلسەفە، یاسا...هتد وەک كریار دشیاندایە ئارمانجا خو ب گەهاندنا پەیاما مەبەست جێبەجێكەت بەلێ ئەڤە دبیاڤێ ئەدەبیاتێدا، ئەوا دپرۆسێسا بازنێ وەرگێڕانێدا ب وەرگێڕانا ئەدەبی دهێتە ناڤكرن كو، ((جورەكێ تایبەتە ب وەرگێڕانا تێكستێن ئەدەبی ب هەمی ژانرو جۆرێن ویڤە)) (عنانی٢٠٠٣:٨) ب تەمامی پراكتیزە نابیت. ئەڤە ژی ب ئەگەرێ هندێ كو ((تێكستێ ئەدەبی هەلگرێ زۆربەی تایبەتمەندیێن ڕەوشەنبیری و زمانی و ئیستاتیكییە كو، دڤێت بهێتە پرتپرتكرن و ڤەگوهازتن بۆ زمانێ ئارمانج)) (الخطیبی :٢٠١٦،١٦٠). ئەڤە ژ لایەكی، ژ لایەكێ دیڤە (تێكستێ ئەدەبی ب تنێ هزر نینە، بەلكو هەلگرێ هە ست و خەیالێن نڤیسەرییە، تێكستەكە ب دەستێ نڤیسەرەكی یان هوزانڤانەكێ خودان بەهرە ب مەرەما جوانی و كارتێكرنێ هاتییە دارژتن) (الخوری،؟:٥٧). واتە وەرگێڕ ڕوبروی میكانیزمەكا ب زحمەت دبیت؛ چونكی ((سەردەرییێ ل گەل تێكستەكێ گشتی ناكەت، بەلكو ل گەل تێكستەكێ ئافراندیێ خودان بنەمایێن هونەری كو هندەک جاران بەرەڤ هێماگەری و خواستن و مژاتییڤە دچیت)) (الخطیبی:٢٠١٦،١٦٠). ب گوتنەكادی؛ وەرگێڕ دچیتە دناڤ جیهانەكا ئاشوپیا پەیڤ و دەربرینێن ئەدەبی_ هونەریدا، ئەڤجا دڤێت خودان هە ست چێژەكا ئەدەبی یا تایبەت بیت ب ئارمانجا ڤەژاندنا هەمان سەقایێ سۆزدارییێ تێكستێ ڕەسەن د تێكستێ ئارمانجدا، لەورا ژی، (وەرگێڕێ ئەدەبی،

ئەرکێ ئەوی ب تنێ خواندنا تێکستێ ب مەرەما تێگەهشتنێ نینە، بەلکو چێژ وەرگرتنە ژ ئەوێ خواندنێ و ڤەگوهازتنا ئەوێ چێژێ بۆ زمانێ ئارمانج) (البیر:٢٠٠٣،٢٨١). بێگومان چێژ وەرگرتن، کارتێکرن و کاریگەرییێ ل دویڤ خوەدا دهینیت. ئەڤە ژی ئاراستەیا کارێ وەرگێڕێ ئەدەبی وەسا خویا دکەت، ((وەرگێڕانی کارە ئەدەبییەکان تەنیا گواستنەوەی واتا وەیا ئوسلوب ناگرێتەوە، بەلکو ئەبێ لایەنی کارتێکردنی بابەتەکەش وەربگێڕێ)) (عەزیز،١٩٨٤:٧٥). دئەڤێ پەرگرافێدا، نڤیسەر (یوئیل یوسف عزیز) زێدەباری میکانیزما ڤەگوهازتنێ تەکەز ل سەر ڕەهەندێ کارتێکرن ل سەر جەمسەرێ (وەرگری) کرییە.

ل دویڤ ڕێرەوێ دیارکری، وەرگێڕێ ئەدەبی ب خواندنەکا کویر تێکەلبونەکا هەستی و گیانی لگەل جیهانا نڤیسەری ب ڕێکا تێکستی پەیدابکەت؛ چونکی ((ئەو وەرگێڕێ گونجاندنەکا تەواو ل گەل نڤیسەری دروست دکەت، دشێت هەلمژینەکا ناڤەکی ب ئافرینیت)) (سوریدیان،١٩٧٩:٢٧). بێگومان ب ئەڤێ چەندێ ڕولێ وی وەک داهێنەرەک ب دوبارە دارژتنا تێکستی ب زمانەکێ دیتر ژ ڕۆلێ نڤیسەری کێمتر نابیت، ژ ئەوی پێگەهی کو، ((وەرگێڕان بەرێ مە نادەتە ڤەگوهازتنا ئامرازان وەک ئامراز، بەلکو مەبەست ڤەگوهازتنا گرنگیا ئامرازانە، ئانکو قەبارێ هزری و سۆزداری و هێماییێن ئیستاتیکی، ئەوێن دبنەرەتدا هاتینە داپۆشین)) (سورینیان،١٩٧٩:٧٩). واتە سەنگا کارێ وەرگێڕی د وەرگێڕانا ئەدەبیدا پتر ژ هەر تشتەکێ دیتر دکەڤیتە سەر چەوانییا بکارهێنانا زمانی ل دوبارە ئافراندنا فورمێ هونەرییێ تێکستێ دزمانێ ئارمانجدا ب مەبەستا گەهاندنا هەمان چێژ و کاریگەرییا تێکستێ ڕەسەن. ئەڤەژی مە بەرەف خالەکا گرنگ ئاراستە دکەت ئەوژی؛ (گرنگیدان و پێگیرییا وەرگێڕێ ئەدەبی ب پاراستنا شێوازێ تێکستێ ڕەسەن)(خلوصی،١٩٨٢:١٤). گرنگییا شێوازی ب ڕامانا؛ ((پاراستنا گیانێ تێکستیە ئەوا دبێژنێ (ئاواز _ tone))) (عنانی،٢٠٠٣:٧٣)؛ چونکی (دەنگ، ڕیتم، ئاواز گرنگترین چرکە نە د تەڤنێ ئێکگرتیێ هونەرێ وەرگێڕانێدا کو دوەرگێڕانا ڕامانا تێکستێ هونەریدا پشبەستنەکا زێدە ل سەر دهێتە کرن) (سورینیان،١٩٧٩:٢٩).

سەرەداڤەکا دیتر ژ ستراتیژیەتا کارێ وەرگێڕێ ئەدەبی ئەوە کو زێدەباری زانینا زمانی، ((زانینا شارستانییەتا ئەوی زمانێ ل سەر دئاخڤیت (ب ئەوێ ڕامانێ کو زانیاری ل سەر ژیان و ڕەوشەنبیری و تایبەتمەندیێن وی ب ئاوایەکێ تەمام و دروست هەبن)) (مونان،٢٠٠٢:٢٨). ئەڤە ژی ئاماژەکە کو، ((زمان لە قالبێکی بە تالدا بەکارناهێرێ بەلکو لە قالبێکی ڕۆشنبیری گشتیدا کارئەکا و پیوەندییەکی تەواو و پتەوی لە گەلدا هەیە)) (عەزیز،١٩٨٤:٨٢). واتە زمان ئاوێنەیا ڕەنگڤەدانا لایەنێ ڕەوشەنبیرێ تێکستێ ڕەسەنە، ئەڤجا وەرگێڕانە دبیتە فاکتەرێ دەربازکرنا ڕەوشەنبیریەتێن جۆراوجۆر.

ل دویڤ ڕێرەوێن دیارکری، دشێن بێژین وەرگێڕانا ئەدەبی جۆرەکێ وەرگێڕانا نڤیسییە، وەرگێر دپرۆسێسا کارێ خۆدا سەنگا خۆ ژ جوداهییا زمانی دەربازی ڕەهەندێن ڕەوشەنبیری، کەلتوری، هونەری ئیستاتیکی و شێوازێ تێکستی دکەت، ب ئارمانجا گەهاندنا پەیام و مەبەستێن ڕاست و تەمامێن تێکستێ ڕەسەن ل سەر پەیڤ و دەربرینێن زمانەکێ دیتر.

تەوەرێ دوێ: ئاستەنگێن وەرگێڕی د وەرگێڕانا تێکستێن ئەدەبیدا

ئاشکرایە گەهاندن و دەربازکرنا هزرەکێ یان مژارەکا دیارکری ژ زمانەکی بۆ ئێکێ دیتر، کارەکێ ئاسان و بێ گرفت نینە، تایبەت دەمێ ئەڤ مژارە دچارچوڤێ شێواز و دەربرینێن ئەدەبی و دارژتنێن ویژدانیدا بیت؛ چونکی ئەڤ جۆرێ وەرگێڕانێ - وەرگێڕانا ئەدەبی- (کارەکێ داهێنەرانە و ئەفراندییە کو دئەنجامێ ئەوان پەرتوکێن وەرگێڕایدا دبیتە هۆیەک بۆ بەرفرەهییا ئاسۆیێن نوی بەرامبەر کەلەپور و ئەدەبێ نەتەوایەتی و زەنگینکرنا کەلەپورێ هزری) (حیتو،٢٠٠٤:٤٠). ژ ئەڤێ پێگەهی، ((هەلکێشانا تێکستەکێ ژ ژینگەها وی یا سروشتی و جارەکادی چاندنا وی د ژینگەهەکا زمانی و

ڕەوشـەنبیرییا نامۆدا كارەكێ ب مەترسـییە)) (نیوبرت،٢٠٠٢:٢). ئەڤ مەترسـیە، كو وەرگێڕانێ ب گشـتی ب پرۆسـێسـەكا ئالۆز و ب زەحمەت پێشـان ددەت، تایبەت ژی وەرگێڕانا ئەدەبی كو ((پرۆسـێسـەكا زانسـتی- هونەرییە داهێنانەكا تایبەت ژ وەرگێڕی دڤێت)).(الخطیبی،٢٠١٦:١٦). ئاراسـتەیا دیتنامە ژ لایەكی دكەڤیتە سـەر ئاسـتەنگێن گرێدای وەرگێڕی و ژلایەكێ دیتر، ئاستەنگێن زمان و شێوازێ پێكهاتا تێكستێ ئەدەبی.

سەبارەت وەرگێڕێ ئەدەبی، گشت بۆچونێن ڤەكولەر و ڕەخنەگرێن بوارێ وەرگێڕانێ ب گشتی زانین و شارەزاییا هەردو زمانان، زمانێ-ڕەسـەن-ژێ دهێتە وەرگێڕان و زمانێ- ئارمانج- بۆ دهێتە ڤەگوهازتن ب مەرجەكێ ڤەبر دزانن. بەلێ ساخلەتا ژ هەمییان گرنگتر بۆ وەرگێڕێ ئەدەبی ئەوە، ((ژ ڕێزا خواندەڤانێن ڕەخنەگر و شارەزابت)) (خضر،٢٠٢:٢٠٨). واتە ئەزمونەكا باش ل دوبارە خواندنەكا هویر و كویر دا هەبیت. ب ئاوایەكی، هەر خواندنەك ڤەدیتنەك بیت بۆ ڤێل و یاریكرنێن نڤیسەری ب پەیڤان كری.

هەلبەت گرنگییا ئەڤێ چەندێ ژی بۆ تایبەتمەندییا تێكستێ ئەدەبی ڤەدگەڕێت چونكی ((نڤیسـەر دتێكستێن ئەدەبیدا ب گشـتی كورتە چیرۆكێدا ب تایبەتی، گرانیا هزرێن خۆ ب كود و مەبەسـتێن نهێنی دپەیڤاندا دا درێژن و دهەمان دەمیدا ئابورییێ دمەزاختنا پەیڤاندا دكەت.)) (خضـــر،٢٠٢١:٢٠٧). ئەڤجا گرنگە وەرگێڕ بەرامبەر ئەڤێ پێكهاتا چڕو دناڤئێكدا چویی، حەز، بەرهەڤی و پاشخانەیەكا دەولەمەندا هزری و ڕەوشـەنبیری، ڕاهێنان و ڕاهاتنێن بەردەوام هەبن (مسنی،١٩٩٥ :١١-١٢). پێخەمەت بەرهەڤكرنا زەمینەكێ كارا بۆ پرۆسێسا كارێ خو، ئەوێ تێدا ڕوبروی هندەك مژاران دبیت كو ئاستەنگان دوەرگێڕانا ژانرو جورێن ئەدەبیدا پەیدا دكەن ئەوژی دكەڤنە ((چارچوڤێ زمانی و كێشناسی و كەلتوریدا)) (تاها،٢٠١٦:١٠٧). ڤەكولینا مە ل دۆر تێكستەكێ پەخشانكی- ڕۆمانییە ئەڤجا دێ ئاماژە ب هەردو مژارێن (زمان- كەلتوری) دەین.

١- ئاستەنگێن زمانی

هەبونا ئەڤێ ئاسـتەنگێ ئاماژەكە كو، ((هەر زمانەك ب ڕەنگەكێ جودا و ل گۆر باردوخ و دەم و جهێ لێ دژیت ناڤێن جودا بۆ تشـت و دیاردان هەلدبژێریت)) (تاها،٢٠١٦:١٠٨). ژ ئەڤێ پێنگاڤێ جوداهییا تایبەتمەندی و پێكهاتا زمانان دەستپێكر. دەرئەنجامدا، دیارترین ئاستەنگا د زوربەی زمانان‌دا پەیدا بوی ب گوتنا (جورج كامیل Geororge combell) ((د هەر زمانەكیدا هندەك پەیڤێن دەسـتنیشـانكری هەنەكو ل بەرامبەری ئەوان دزمانێ دیتر دا نینە، ئەڤ پەیڤە ژی بەهرا پتریا ئەوان گرێدای هەست و سۆزو ڕەوشتێن مرۆڤییە)) (خلوصی،١٩٨٢:١٩).

هەژی گوتنییە ئاسـتەنگێن زمانی ل دویڤ ئاسـتێن زمانی ب سـەرسـێ ئاسـتان هاتینە پارڤەكرن، ((ئاسـتێ دەنگی،ئاستێ ڕێزمانی، ئاستێ واتایی)) (تاها،٢٠١٦:١٠٨).

٢- ئاستەنگێن كەلتوری

وەرگێڕ ل بەرامبەر تێكسـتێ ئەدەبی نە ب تنێ ڕوبروی جوداهییا زمانی ب هەمی ئاسـتێن ویڤە دبیت؛ چونكی تێكسـت ب گشـتی نوێنەراتییا هزر و دیتن و بیروباوەرێن تاكێن ئەوێ ژینگەها تێدا پەیدابوی دكەت. ب گوتنەكادی؛ ((وەرگێڕێ ئەدەبی، هزر و ئەزمونەكا نوی ژ زمانەكێ دیتر ب كەلتورەكێ جودا ڤەدگوهێزیتە زمانێ خۆ)) (ڕسولی،١٣٩:٤٩) لەورا؛ (دپرۆسـێسـا وەرگێڕانا تێكسـتێن ئەدەبیدا، وەرگێڕ نەشـێت ڕامانێ ژ فورمێ هونەری و ڕەهەندێن ڕەوشـەنبیری و كەلتوری ڕوت بكەت) (عنانی،٢٠٠٣:٧).

هەژی گوتنێیە، ئەڤ ئاستەنگێن ژ جوداهییا کەلتوران بۆ وەرگێڕێ ئەدەبی پەیدادبن، ل سەر چوار بیاڤان هاتینە پۆلینکرن، ئەوژی: ئاستەنگێن کەلتورێ دەوروبەر، کەلتورێ ماددی، کەلتورێ جڤاکی، کەلتورێ ئایدۆلوجی(عزیز،١٩٨٤:١٠٦).

پشکا دوێ:

تەوەرێ ئێکێ: میکانیزمێن وەرگێڕانێ دتیۆرا (ڤینای-Vinay) و (داربیلنیت-Darbelnet)یدا

دگەل پەیدابونا هەولێن پرۆسێسا وەرگێڕانێ ب گشتی ئالاڤ و ستراتیژیەتێن ڤەگوهازتنا پێزانینان دناڤبەرا دو زمانان‌دا بوینە تەوەرێن دیڤچونا ڤەکۆلینێن زانستی. دئەڤی بواریدا، هەردو ڤەکولەرێن فرەنسی(ڤینای و داربیلنیت) ل سالا(1958) ێ ب ئارمانجا چارەکرنا ئاستەنگێن وەرگێڕانێ و بەرهەڤکرنا وەرگێڕێن بسپۆر و شارەزا، پەرتوکەک ل ژێر ناڤونیشانێ((زانستی ئالاڤێن بەراوردکاریێ دناڤبەرا فرەنسی وئنگلیزییێدا)) نڤیسین. و ل سەر بنیاتێ شرۆڤەکرنێن زانستی، حەفت میکانیزمێن وەرگێڕانێ دارژتینە(مونان،٢٠٠٢:٦٩). ئەڤ میکانیزمە ژی دناڤبەرا وەرگێڕانا پەیڤ ب پەیڤ و وەرگێڕانا واتاییدا، دابەشکرینە (کالی،٢٠١٨:١٢٨).

أ- میکانیزمێن وەرگێڕانا پەیڤ ب پەیڤ - Literal translation

1- وەرگێڕانا پەیڤ ب پەیڤ

پرۆسێسا وەرگێڕانێ دئەڤێ میکانیزمێدا، ((وەرگێڕانا پەیڤ ب پەیڤە، ژ زمانێ ڕەسەن بۆ زمانێ ئارمانج بێ دویرکەتن و سەرپێچییا سیستەمێ زمانێ ئارمانج)) (الخطیبی،٢٠١٦:١٦٣). ئەڤەژی ب مەبەستا ((دەستڤەهینانا تێکستەکێ دروست ژ هەر دو لایەنێن پێکهات و دەلالەتێڤە)) (علیه،٢٠١٨:١٥٨). ئەڤ جورێ وەرگێڕانێ (بەهرا پتریا وەرگێڕێن دەستپێکی د وەرگێڕانێن خودا پەنای بۆ دبەن) (نجیب،٢٠٠٥:١٧). ب دیتنا (ڤینای و داربیلنیت) میکانیزما ناڤبری زێدەباری بکارهینانا ئەوێ دوەرگێڕانا تێکستێن زانستیدا، پتر ژ هەر میکانیزمەکا دیتر دئەوان زمانێن ب سەر ئێک خێزانا زمانیڤە دهێتە بکارهینان(علیه،٢٠١٨:١٥٨). ب گوتنەکادی؛ ئەو زمانێن دناڤبەرا ئەواندا وەکهەڤی دریککەڤتنێن ڕێزمانی و تایبەتمەندیێن ئاستێن زمانیدا هەبن. بەلێ دگەل ئەڤێ چەندێ ژی، گرنگە وەرگێڕ بزانیت (پەیڤ دتێکستێدا یەکەیەکا سەربەخۆنینە، بەلکو ب پەیوەندی ل گەل پەیڤێن دی وجهێ وێ درستێدا ڕامانێ پەیدا دکەت) (نیومارک،٢٠٠٦:١٠٥) و ژ ئەڤێ گرنگتر ژی، دتێکستێن ئەدەبیدا گەلەک جاران پەیڤ ژ ڕامانا خۆ یا فەرهەنگی دەربازی ڕامانێن مەجازی دبیت ودناڤا خۆدا کۆمەکا هەستان هەلدگرن، لەورا ژی؛ (ڕامانێن فەرهەنگیێن ئێکسەرێن پەیڤان گەلەک جاران دگەل ئەوێ کوما هەست و هزرێن پێدڤی دئەوێ پەیڤا دهێتە وەرگرتن ناگونجیت)(سورینیان،١٩٧٩:٢٦) ڤەرێژا ئەڤێ چەندێ ژی دێ تێکستەکێ وەرگێڕاییێ لاواز و مژاوی بیت. زێدەباری ((شێواندنی لایەنی کارتێکرن)) (عزیز،١٩٨٤:٧٦). واتە وەرگێڕ نەشێت ئافراندنا هەمان سەقایێ سوزداریێ تێکستی ڕەسەن بکەت.

2- وەرگێڕانا ب ڤەرزکرن (خواستن)- الترجمەبالدخیل أوألاقتراص-Borrowing

وەرگێڕ دئەڤێ تەکنیکێدا ((پەیڤەکێ ژ زمانێ ڕەسەن وەردگریت و دزمانێ ئارمانجدا بکاردهینیت، سەرەرای هەبونا پەیڤا بەرامبەر دزمانێ ئارمانجدا)) (الخطیبی،٢٠١٦:١٦٣). ئەڤ میکانیزمە ل دۆخێ ڕوبڕوبونا وەرگێڕی ب

پەیڤێن گرێدای کولتور و ڕەوشەنبیرییەتا زمانێ ڕەسەن و نەبونا پەیڤێن بەرامبەری ئەوان دزمانێ ئارمانجدا، دبیتە ڕێکەچارەیەک (مونان،٢٠٠٢: ٦٩). بەلێ ل دەمێ هەبونا پەیڤا پێدڤی و بکارهینانا ئەڤێ میکانیزمێ بێ گومان دێ ل سەر حسابا زمان و کولتور و ڕەوشەنبیرییەتا زمانێ ئارمانج بیت.

3- وەرگێڕانا کوپیکری- الترجمه بالنسخ -Calque

ئەڤ تەکنیکە ((جورەکێ وەرگرتنێیە وەرگێڕ دەربرینەکا دەستنیشانکری ژ زمانێ ڕەسەن ب وەرگێڕانەکا ب پەیڤ وەردگێڕیت)) (الخطیبی،٢٠١٦: ١٦٣). ب دەربرینەکا ڕونتر؛ ((قەرزکرنا تایبەتە، پێکهاتێن زمانێ بیانی ب خۆڤەدگریت)) (کالی،٢٠١٨: ١٢٩). وەک دیار دهەرسێ میکانیزماندا ئەو یەکەیا وەرگێڕ کار ل سەر دکەت (پەیڤە).

ب- میکانیزمێن وەرگێڕانا واتایی - Free translation

4- وەرگرتن و دەستکاری- الاقتباس و التصرف-Adaplation

وەرگێڕ ب ڕێکا ئەڤێ میکانیزمێ ((پێخەمەت دەستڤەهینانا ڕامانێ، داهێنانا دەربرینەکا وەکهەڤ دەربرینا زمانێ ڕەسەن د زمانێ ئارمانجدا دکەت)) (الخطیبی،٢٠١٦: ١٦٣). واتە، دارژتنا هەمان هزرا نڤیسەرێ تێکستێ ڕەسەن، ب هزر و شێوازێ وەرگێڕی ب مەرجەکی هەمان ڕامانێ بگەهینیت ئەڤەژی (ل دەمێ ناڤەروکا تێکستێ زمانێ ڕەسەن ئاماژێ ب دۆخەکی دکەت و ل بەرامبەری ئەوێ دۆخی دزمانێ ئارمانجدا نینە، وەرگێڕ پەنای بۆ دبەت) (کالی،٢٠١٨: ١٣٠).

٢- هاوکێشە بەرامبەری- المعادلة والمقابلة Equivalence

مەبەست ژێ ((وەرگێڕانا دۆخەکێ دەستنیشانکرییە ب ڕێکا دەربرینەکا بەرامبەری هەمان دۆخ دزمانێ ئامانجدا)) (الخطیبی،٢٠١٦: ١٦٣). ب دەربرینەکادی؛ وەرگێڕ دزمانێ ئارمانجدا لێگەریانێ ل ئەوێ دەربرینێ دکەت، ئەوا هەڤواتایێ دەربرینا زمانێ ئارمانج، هەژی گوتنێیە (ئەڤ میکانیزمە یا تایبەتە ب وەرگێڕانا گوتنێن مەزنان و دەربرینێن ئیدیەمی) (کالی،٢٠١٨: ١٣٠).

٣- گونجاندن- التکییف Modulation

میکانیزمەکە تێدا ((وەرگێڕان ب ڕێکا گونجاندنا هزرێ دهێتە کرن ب ئاوایەکی کو ل گەل گیانێ زمانێ ئارمانج ڕێک بکەڤیت)) (الخطیبی،٢٠١٦: ١٦٣). واتە گرنگیپێدانا وەرگێڕی ب شێوازێن ڕیتم و ئاوازا گەهاندنا پەیامێ دزمانێ ئارمانجدا، پێخەمەت ئافراندنا هەمان کاریگەرییا تێکستێ ڕەسەن بیت.

٤- گوهارتن- التحویر Transposition

دئەڤێ میکانیزمێدا ((وەرگێڕ بەشەکێ ڕستێ ژ تێکستێ ڕەسەن وەک (کار- هەڤالناڤ) ب بەشەکێ دیتر دزمانێ ئارمانجدا دگۆهوریت بێ کو ڕامانێ تێکدەت)) (الخطیبی،٢٠١٦: ١٦٣). ئەڤ گورانکارییە ژی سێ دۆخان بخوڤە دگریت:

أ- گهورینا جێگیر- تبدیل الثابت Chases-croise

وەکی گوهورینا (کار)ی دتێکستێ ڕەسەندا بۆ (ناڤێ بکەری) دزمانێ ئارمانجدا (الخطیبی،٢٠١٦: ١٦٣).

ب- وەرگێڕانا ب زێدەهی- الترجمه بالزیادة Etoffe ment

مەبەست ((زێدەکرنا پەیڤەکێ یان پتر پێخەمەت سالوخدانا وێنەیێ دتێکستێ ڕەسەندا هەیی)) (الخطيبی،٢٠١٦:١٦٣) ئەڤەژی ((دەمێ وەرگێڕ ژ ئەنجامێ شێوازێ نڤیسەرێ تێکستی هەست ب هەبونا پەیڤ و دەربرین و ڕامانێن تەمومژاوی دکەت پەنای بۆ ئەڤی کریارێ دبەت)) (عبدالله،١٩٨٩:١٦). هەروەسا ل دەمێ ((وەرگێر بەرهنگاری ئاستەنگا نەبونا پەیڤا گونجای دبیت بۆ ڕامانا بەرامبەر)). بێگومان بۆ هەر دۆخەکێ دیارکری، ئارمانجا وەرگێڕی ڕوهنکرنا پەیام و مەبەستێن تێکستی ڕەسەنە(تاها،٢٠١٦:٥٨).

ج- وەرگێڕانا ب کێمکرن یان ژێبرن- الترجمه بالنقصان أو الحذف Effaccement ou allegement

دئەڤێ پرۆسێسێدا ((وەرگێر ب تنێ گرنگیێ ب هزر و مەبەستا سەرەکییا تێکستێ ئەدەبی ددەت و پاش بێ بەرچاڤ وەرگرتنا هژمارا پەیڤان ئەڤێ هزرا سەرەکی ب ئاوایەکێ پوختەکری ب چەند پەیڤ و ڕستەیێن کێمتر ژ تێکستی ڕەسەن دەردبریت)) (کاتفورد،١٩٨٣:٤٥).گرنگە وەرگێڕ ب هوشیارانە سەردەریێ ل گەل ئەڤی دۆخی بکەت؛ چونکی ((هندەک جاران وەرگێڕ پەیڤەکێ ژبیردکەت ودبیت ئەو پەیڤ بخۆ کودێ ڕستێ یان پەرگرافێ هەمیێ بیت)) (خلوصی،١٩٨٢:٢٤). هەلبەت ئەڤ چەندە ژی دێ کارتێکرنێ ل ئەمانەتا ڤەگوهاستنێ کەت پروسێسا کورتکرن دوەرگێڕانێدا، بۆ چەند ئەگەران دزڤریت، ئەوژی (بنیرە تەها،٢٠١٦:٧٦-٧٥):

١- ئەگەرێ ئابوری: ب مەرەما بچوککرنا قەبارێ پەرتوکێ بۆ کێم مەزاختنا دراڤی ل سەر چاپکرنا ئەوێ دهیتە کرن.

٢- ئەگەرێ زانستی: دەمێ وەرگێڕ هەست ب درێژاهییەکا دوبارەکری دکەت، یان بەرهنگاری هندەک دەربرین و ئیدیەمان دبیت کو ب شێوەکێ ساناهی ناهێنە وەرگێران پەنای بۆدبەت.

٣- ئەگەرێ سانسوری: لادانا ئەوان بابەت و دەربرینایە، ئەوێن ژلایێ ئاینیی ڕەوشت، سیاسەت، یان هەر بیاڤەکێ دیتر ل گەل بارودۆخ و ژینگەها تێدا ناگونجن.

٤- ئەگەرێ کەلتوری: جوداهییا کەلتورێ مللەتان ڕولێ خو دئەڤێ ژێبرنێدا دگێریت.

بەرامبەر ئەڤان ئەگەران، یا گرنگ و پێدڤی بۆ وەرگێڕی ئەوە؛ سەردەرەییەکا دروست ل گەل پرۆسێسا کورتکرنێ بکەت کو کارتێکرنێ ل سەنگ و بهایێ تێکستێ ڕەسەن نەکەت.

تەوەرێ دوێ:

١-کورتییەک ل دۆر ڕۆمانا (امشب اشکی میریزد)

ڕۆمانا هەلبژارتی- امشب اشکی مببریزد-ڕۆمانەکا فارسییە ژلایێ نڤیسەرێ ئیرانی(کورس بابائی) ڤە هاتییە نڤیسین و شازدە جاران هاتییە چاپکرن(بابایی،٢٠١١:٧) ل سالا(١٣٥٧ش) بویە فیلمێ سینەمایی. ئەڤ ڕۆمانە بۆ ئێکەم جار ل سالا(٢٠١١) ێ بۆ زمانێ کوردی هاتییە وەرگێڕان و (٥) جاران چاپ بویە*.ناڤەروکا ڕۆمانێ ڤەگێرانا چیروکەکا ئەڤینداریێە، قارەمانێ سەرەکی (بەهمەن)ە کو ب کوشتنا هەڤژینا خو (شەهلا)یێ گونەهبارە. بەری وێ چیروکەکا ئەڤینداریێ ل گەل کچەکا توشبویا ماددێن بێهوشکەر هەبویە، هەول وقوربانیدانەکا زۆر پێخەمەت ڕزگارکرنا وێ ددەت ب ئارمانجا پێکهینانا هەڤژینیێ، بەلێ قەدەر ژ ئەوان بهێزتربویە و(روئیا) هەڤژینیێ ل گەل کەسەکێ دیتر پێکدهینیت و ل شەڤا شەهیانا خو توشی ڕویدانەکا هاتنوچونێ دبن و گیانێ خو ژ دەست ددەن. (حەمید) نێزیکترین هەڤالێ (بەهمەن)یە دسەخترین دەمێن ژیانا ویدا لێ بویە خودان بەلێ لێ خایین دبیت و دبیتە ئەگەر (بەهمەن) ببیتە کوژەکێ هەڤژینا خو.

٢- هەلسەنگاندنارۆمانا وەرگێڕاپی ژ زمانێ فارسی (امشب اشكی میریزد) بۆ زمانێ كوردی ل ژێر ڕوناهییا میكانیێزمێن تیۆرا (ڤینای - Viny) و (داربیلنیت-Darbelnet)

دیڤچون و هەلسەنگاندنا میكانیێزمێن بكارهاتی دوەرگێڕانا ئەڤێ ڕۆمانێدا دێ ل دویڤ تیۆرا (ڤینای) و(داربیلنیت) ی ب ئەڤی ڕەنگێ ل خوارێ بیت :

أ- میكانیێزمێن وەرگێڕانا پەیڤ ب پەیڤ

١-وەرگێڕانا پەیڤ ب پەیڤ

ئەڤ میكانیزمە هەر ژ ناڤونیشانێ ڕۆمانێ(امشب اشكی میریزد) (ئەڤ شەڤە ڕوندكەك دێ ڕژیت) دبەردەوامییا ڤەگێرانا بویەراندا، ژ میكانیێزمێن سەرەكی بویە كو وەرگێڕێ پێخەمەت گەهاندن و دوبارە پێكهینانا هەمان واتا و مەبەستا تێكستێ ڕەسەن پشتبەستن ل سەركرییە. د ئەڤی بواریدا، ئێك خێزانییا هەردو زمانان ــــ فارسی و كوردی ــــ فاكتەرەكێ هاریكاربویە. وەرگێڕ ئارمانجا ناڤبری هەتا ڕادەكێ باش ب شێوەیەكێ گشتی ل سەرتاسەری ڕومانێ جێبەجێبكەت. ئەڤەژی چەند نمونەكێن هەلبژارتینە**

ژ	تێكستێ ڕەسەن	لاپەر	تێكستێ وەرگێڕای	لاپەر
١	(گل قشنگم، اگر صدسال پس از مرگم گورم رابشكافی و قلبم وجود داشته باشد، خواهی دید روی آن نوشته: فقط تورا دوست دارم).	4	(گولا من یا جوان، ئەگەر سەد سالا پشتی مرنامن گوڕێ من ڤەكولی و دلێ من ژی هێشتا مابیت، دێ بینی ل سەر هاتیە نڤێسین: تنێ من تۆ دڤێی).	9
٢	دراین وقت به دستور رئیس دادگاه درهای سالن بستەشد.	14	دڤی دەمی دا، ب فەرمانا سەرۆكێ دادگەهێ دەرگەهێن هولێ هاتنە گرتن.	17
٣	ببخشید من درست متوجه سؤالات شما نشدم هرچه میخواهید بپرسید.	49	ببورە ئەز ب دروستی د پرسیارێن تە نەگەهشتم تە چ دڤێت پرسیار بكە.	42
٤	باخوشحالی دستم را بر موهای زیبایش كشیدم.	77	من ب كەیفخۆشی ڤە دەستێ خۆ ب سەر پرچا وێ یا جوان دا ئینا خوار.	63
٥	هنگام جشن تمام شد	173	دەمێ ئاهنگ ب دوماهی هاتی	123
٦	در گوشه اتاق افسرنگهبان	9	ل كوژیەكێ ژورا پولیسێ نوبەدار	8
٧	علاقمند شدم كه ماجرای این	11	من دڤیا ل دوڤ چیروكا ڤێ	15
٨	من اكنون باتهام قتل در	19	ئەز نها گونەهبارم	21

٩	یک شب تصمیم گرفتیم بشیراز برگردیم	141	شەڤەکێ مە بریار دا بزڤرینە شیراز	144
١٠	دختری بود فوق العاده زیبا	32	کچەک بو زۆر یا جوان	30
١١	بدع از ماجرای زندان تصمیم گرفتم نه تنها از خواهرم	115	پشتی چیرۆکا گرتنا من، من بریاردا نە ژ خوشکا خو ب تنێ	88
١٢	روزی که میمیرم قلبم را	104	رۆژا ئەز دمرم دلێ من	80
١٣	صبح روز بعد دیرتر از	180	سپیدەیا ڕۆژا پاشتر درەنگتر ژ	128
١٤	مدت یکماه متوالی من دنبال کار گشتم	144	ماوێ هەیڤەکێ ئەز دوڤ کاری گەریام	105
١٥	بهمن میخواهم سوالی از تو بکنم،ایا هنوز هم مثال سابق	183	بەهمەن من دڤێت پرسیارەکێ ژ تە بکەم،نوکە ژی وەکی بەرێ	129
١٦	شوهر خواهرم سی سال قبل	65	هەڤژینێ خوشکا من سێ سال بەری نها	55

بەرامبەر نمونەیێن دیارکری، ل هندەک دۆخان ژی ل بکارهینانا میکانیزما ناڤبری خەلەتیێن ڕێزمانی و وەرگێڕانا ڕامانا هندەک پەیڤان د زمانێ ئارمانجاندا بەرچاڤ دبن. وەک نمونەیێن دیارکری:

ژ	تێکستێ ڕەسەن	لاپەر	تێکستێ وەرگێڕای	لاپەر	چارەسەرکرنا خەلەتیێ	جۆرێ خەلەتیێ
1	طبق اظهار پزشک قانونی.	7	لدوڤ ڕۆنکرنێن نوشداری.	12	پزیشک قانونی = نوژدارییا داد	ڕامان
2	ااغلب باهم اختلاف داشتند.	8	هەموگاڤان ناکوکی دناڤبەرا وان،دا هەبو.	13	اغلب = بەهراپتر .... داشتند = هەبون	ڕامان + ڕێزمان
3	علاقه شدید مردم بروشن شدن ماجرای مرموز.	11	خەلکی پێ خوشە ڕاستیا ڤی بابەتێ ڤەشارتی بزانیت.	15	بزانیت = بزانن	ڕێزمان
4	جلوگیر از هرج و مرج درجامعه.	18	ریک ل تاوانان دناڤ جڤاکی دا بهێتە گرتن.	20	هرج و مرج = تێکدان (ئاژاوە)	ڕامان
5	خودم ازحال منقلبی که	37	ئەز ب خۆ ژی ژوێ ڕەوشا بۆ من چێبوی شاش مابوم.	35	تعجب میکردم = سەرسام مابوم	ڕامان

	پیداکردەبودم تعجب میکردم.					
6	ترا بعشق بزرگمان سوگند میدهم.	191	تە سوند ددەم ب ڤیانا مەیا پاقژ.	132	تە ب ئەڤینا مەیا مەزن ددەمە سویندێ	ڕێزمان
7	بدون اینکه گناهی مرتکب شویم مثل دو دوست صمیمی و مهربان شب را در کنارهم بصبح رساندیم.	139	بێی کو گونەهەکێ بکەین، وەکی دو هەڤالێن زۆر نێزیک دێ شەڤێ ل دەف ئێک کەینە سپێدە.	100	بێی کو توشی گونەهەکێ ببین وەک دو هەڤالێن نێزیک و دلوڤان ب ڕەخ ئێکڤە مە شەڤ گەهاندە سپێدێ.	ڕێزمان
8	اجازه میدهیدکمی باهم حرف بزنیم.	38	دەستوری هەیە ل گەل تەباخڤم.	35	دەستوری هەیە پیچەک ل گەل ئێک باخڤین.	ڕامان + ڕێزمان
9	به او گفتم دوستش دارم، خیلی زیاد بخاطر این دوستی حاضرم جانم را نیزبدهم.	43	من گوتێ: من تودڤێی و ژبەر ڤێ هەڤالینیێ ئامادەمە گیانێ خۆ گوری تە بکەم.	38	دوستی د ئەوێ ڤەگێرانێدا ب ڕامانا ڤیان و حەژێکرنە	ڕامان

ل ئەڤان دوخێن دیارکری، تایبەت خەلەتیێن ڕامانا پەیڤان، گرنگە وەرگێر پێداچونەکا هویر ل چەوانییا بکارهینانا فەرهەنگێ بکەت.د ئەڤێ بواریدا (خالد توفیق) دپەرتوکا (قواعد الترجمه الاساسیة للمترجمین المبتدئین و طلاب الترجمة) دا پێنگاڤێن بکارهینانا فەرهەنگێ ب ئەڤی ڕەنگێ ل خوارێ دیاردکەت (توفیق،٢٠٠٨:١٢٩-١٣٩):

١- درکاندنەکا فونەتیکی یا دروست و ساخلەم بۆ پەیڤا مەبەست بهێتەکرن

٢- بەرچاڤ وەرگرتنا ئامرازێن پەیوەندیێ دگەل پەیڤێ کو ل هندەک دۆخان گوهۆرینێ د ڕامانا ئەوێ پەیڤێدا پەیدا دکەن.

٣- هەبونا زانین و شارەزایێ د ئەوان ناڤ و هەڤالناڤێن ئێک ڕەگی زمانی هەین.

٤- بەرچاڤ وەرگرتنا پەیڤێ د ڕێرەوێ ڕستێدا.

٥- شارەزایی د ئەوان هێما و ئاماژەیاندا هەبیت، بێت فەرهەنگ بۆ ڕونکرنا پەیڤێ ژلایێ (تاک-کوم-پەتی-میللی) بکاردهینیت.

٦- دەمێ پەیڤەکێ چەند هەڤواتایێن خۆ هەبن،دێ ئەوا ژ هەمییان گونجایتر هەلبژێریت.

سـەبارەت خەلەتیێن ڕێزمانی(دڤێت وەرگێڕ جوداهییا شـێوازێن جودا جودایێن زمانی دناڤبەرا هەردو زماناندا بەرچاڤ وەرگریت) (مسنی،١٣:١٩٩٥) ب ئەڤی چەندێ دێ شێت پەیاما تێکستێ ڕەسەن دوبارە ب پەیڤێن زمانێ ئارمانج ب دروستی داڕێژیت.

د بەردەوامییا بکارهینانا میکانیزمیا (پەیڤ ب پەیڤ) دا، هندەک ڕستە و پەرگراف بەرچاڤدبن، کو میکانیزما ناڤبری هەلبژارتنەکا گونجای نەبویە؛ چونکی کارتێکرنەکا نەرێنی ل لایەنێ هونەری و چێژا ئەدەبی کرییە. بەلکو پێدڤی بو میکانیزمەکا دیتر هاتبا بکارهینان وەک ئەڤان نمونان:-

میکانیزما بکارهاتی		پێگهور	لاپەر	تێکستێ وەرگێڕای	لاپەر	تێکستێ ڕەسەن	ژ
پێگهۆر	وەرگێڕای						
بەرامبەر	پەیڤ ب پەیڤ	ئاخ بەهمەن لاوێ من.	100	ئـــــاخ بەهــمەنــێ جوانێ من.	139	آه بهمن قشنگم.	1
گونجاندن	پەیڤ ب پەیڤ	سۆراتیا دێمێ وێ یێ شرین جهێ خودا بو ڕەنگێ ڕەش و شین.	37	ســۆراتیـا دێـمـێ وێ جهێ خۆدا ڕەش و شینیێ.	41	سرخی ملیح صورتش جای خود رابکبودی دادەبود.	2

بەروڤاژی نمونەیێن دیارکری، ل هندەک دۆخان ژی یا گرنگ بو میکانیزما پەیڤ ب پەیڤ هاتبا بکارهاتن ل جهێ کو میکانیزمەکا دیتر بکارهاتبا. وەکی ئەڤان نمونێن ل خوارێ:

میکانیزما بکارهاتی		پێگهور	لاپەر	تێکستێ وەرگێڕای	لاپەر	تێکستێ ڕەسەن	ژ
پێگهۆر	وەرگێڕای						
پەیڤ ب پەیڤ	گهورین ـزێدەکرن	جوانی ونێرینا وێیا سەرنج ڕاکێش.	30	جوانیا وان چاڤێن سەیر کو مروڤ بۆ لایێ خۆ ڕادکێشا.	32	زیبائی و نگاه جذاب أو.	1
پەیڤ ب پەیڤ	گونجاندن	ب تنێ ب ڤی ڕەنگی دێ گیانێ من ئارام بیت.	132	ب تنێ بڤی ڕەنگی دێ ژتە ڕازی بم.	191	تنها دراین صورت است کە روح من آسایش خواهد یافت.	2

3	زنی که همسایه دیواربه دیوار خانه.	7	ژنەکادی کو نێزیکتری مالاوان بو.	12	ئەو هەڤسویا دیوارەک دناڤبەرا ئەواندا.	گونجاندن	پەیڤ ب پەیڤ
4	خود لعنت میفرستادند.	14	تف دکره خۆ.	17	لەعنەت ل خۆ دکرن.	هاوکێشە و بەرامبەر	پەیڤ ب پەیڤ
5	باصدای زنگداری کەلرزشش اشکاربود.	17	ب دەنگەکێ بلەزو هشک.	19	ب دەنگەکێ لەرزین کو لەرزینا وییا دیاربو.	وەرگرتن - دەستکاری	پەیڤ ب پەیڤ
6	چشماش حالت آرام خودراز دست داد.	41	چاڤێن وێ ڕەنگێ خۆ گوهارت.	37	٦چاڤێن وێ شێوێ خویێ ئارام ژ دەستدا.	وەرگرتن - دەستکاری	پەیڤ ب پەیڤ
7	همدیگر را در آغوش گرفتیم.	112	مە ئێکو دو ماچی کر.	86	مە هەڤدو هەمبێزکر.	گونجاندن	پەیڤ ب پەیڤ

نمونەیێن دیارکری ژ هەر دۆخەکی بۆ مە خویادکەن، کو گرنگە وەرگێڕ بزانیت کەنگی و چەوا پەنای بۆ میکانیزما پەیڤ ب پەیڤ ببەت.

٢- وەرگێڕانا کوپیکری

نمونێن ئەڤی جوری ل هندەک دەربرینێن ناڤەروکا ناما (روئیا)ی بۆ (بەهمەن)ی دهێنە دیتن. ئەو ژی:

ژ	تێکستێ ڕەسەن	لاپەر	تێکستێ وەرگێڕایی	لاپەر
١	امشب از همه شبهای خدا سیاهتر و تاریکتر است.	١٠٩	ئەڤ شەڤە ژ هەمو شەڤێن خودێ ڕەشتر و تاریترە	١٤٩
٢	من هنگامی پی بعشق بزرگ تو بردم که دیگر دلم مرده بود.	١٥٥	من دەمەکی هەست ب ڤیانا تە کر کو دلێ من یێ مری بو	١١٣
٣	در این لحظه زبانم لال شـــــده قلبم مرده	١٥٦	نها زمانێ من یێ لال بوی دلێ من یێ مری	١١٤

٤	زندگی دیر یا زود بپایان میرســـد و همه ما روزی خواهیم مرد.	١٨٩	ژیان دور یان نێزیک دێ ب دوماهی هێت و ئەم هەمو ڕوژەکێ هەر دێ مرین.	١٣٠

هەژی گۆتنێیە؛ میکانیزما وەرگێڕان ب قەرزکرن د پرۆسێسا وەرگێڕانا ڕۆمانێدا نەهاتییە بکارهاتن.

ب ـ میکانیزمێن وەرگێڕانا واتایی

رستە و پەرگرافێن ل دویڤ ئەڤان میکانیزمان هاتینە وەرگێڕان دێ ب ئەڤێ ڕەنگێ ل خوارێ دەستنیشانکەین:

ژ	تێکستێ ڕەسەن	لاپەر	تێکستێ وەرگێڕای	لاپەر	جورێ میکانیزمێ	تێبینی
1	غم بی پایانی در وجودش موج میزد.	18	خەمەکا بێ سنور د ناخێ وی دا وەکی پێلێن سپیێن ئاڤێ دیاربو.	20	وەرگرتن و دەستکاری	ئەڤ جۆرێ بکارهاتی یێ گونجایە
2	زمان بسرعت میگذشت.	14	دەم وەکو بریسیێ دبوری.	103	وەرگرتن و دەستکاری	ئەڤ جۆرێ بکارهاتی یێ گونجایە
3	چشمان خوشرنگ آبیاش موهای بلوند زیباش مرا کاملا مجذوب کردەبود.	39	چاڤێن مە مانە پێکڤە، جوانترین ڕەنگ، ڕەنگێ چاڤێن وێ بو پرچەکا زەرا درێژ جوانیا وێ دەهـ جاران هند لێ دکر.	36	وەرگرتن و دەستکاری	ئەڤ جۆرێ بکارهاتی یێ گونجایە
4	دردل بخداگفتم کەچراعدەای انقدر دارند کەنمیتواند نگهدارند و برخی آنقدر محتاجند کە حتی نان شب هم ندارند.	69	من ددلێ خۆدا گۆت: خودێ! بوچی هندەکان هندە پارە هەیە کو پێ دمرن و	57	هاوکێشەی و بەرامبەری	ئەڤ جۆرێ بکارهاتی یێ گونجایە

			هندەک ژی بۆ دمرن.			
ئەڤ جۆرێ بکارهاتی یێ گونجایە	هاوکێشەی و بەرامبەری	89	ئەز هشک بوم.	119	مات زده شدەبودم.	5
ئەڤ جۆرێ بکارهاتی یێ گونجایە	هاوکێشەی و بەرامبەری	18	ب پرچەکا تێک ئالزی.	15	با موهای پریشان.	6
ئەڤ جۆرێ بکارهاتی یێ گونجایە	هاوکێشەی و بەرامبەری	18	هەژارێ خولیسەر.	15	بیچاره.	7
ئەڤ جۆرێ بکارهاتی یێ گونجایە	گونجاندن	85	دەستێن وان دناف دەستێن ئێک و دو دابون و بۆ پاشەرۆژەکا شاد دگرنژین.	110 – 111	دست در دست هم دو پیادەروها قدم میزنندو برای آیندەشان نقشه میکشند.	8
ئەڤ جۆرێ بکارهاتی یێ گونجایە	گونجاندن	24	هون هەمو دەمان ل دۆر دادپەروەرییێ دئاخڤن و زۆر درژدن کو دادپەروەری جهێ خۆ بگریت لێ هەرچاوابیت هون..... ئەنجام ددەن.	24	شما هیشه دم از عدالت میزنید ولی نمیدانید کەدم از عدالت زدن نوعی بیعدالتی است.	9
ئەڤ جۆرێ بکارهاتی یێ گونجایە	گونجاندن	39	هندی هند ب دیتنا وی کەیفخۆش ببوم.	44	من از بس در مقابل این برخود و آشنایی گیج و مبهوت بودم.	10
ئەڤ زێدەکرنە نەیا دروست و پێدڤییە چونکی بۆ چ	گوهۆرین ـ زێدەکرن	97	پیرەژنێ بەژنەکا خواربوی لێ بو و زۆرا دلوڤان بو زۆر	132	پیرزن که قد خمیدای داشت از ما بخوبی استقبال کرد.	11

			ب باشیمێڤانداری ل مه کر.			ئارمانجان نەهاتیە کرن.
12	چرا صبح کمی زودترنمیامده بودند.	14	بوچی زوتر نەدهاتن دا دهولێ دا ببانه شاهدێن برێڤه چونا دادگەهکرنێ.	17	گوهۆڕین ـ زێدەکرن	دیارکرن و جەختکرن ل سەر گرنگییا بویەرێ ل دەف خەلکی هاتییە زێدەکرن.
13	به آرامی از جای برخاست.	19	ب ئارامی و نازکی ژ جهێ خۆ ڕابو.	20	گوهۆڕین ـ زێدەکرن	نەیا پێدڤی بو و دهەمان دەمدا (نازکی) وەک سیفەتەک بۆ لڤینێن زەلامی بکارناهێت.
14	چون بزرگترین معلم آن.	21	چونکی مەزنترین و زاناترین مامۆستایێ وی.	22	گوهۆڕین ـ زێدەکرن	نەیا پێدڤی بو ئەو بخو یا ڕون و ئاشکرایە.
15	هرچه میکند خودش بەخودش میکند.	22	هەرتشتەکێ مروڤ بکەت ئەو بخۆ ب دەستێن خۆ ب سەرێ خۆ دئینیت (ئاگر ژ دهمەنا مرۆڤی بەر دبیتە مرۆڤی).	23	گوهۆڕین ـ زێدەکرن	بۆ پتر ڕونکرن و گەهاندنا مەبەستێ هاتییە زێدەکرن.
16	اسم من بهمن است و در دبیرستان تحصیل میکنم.	44	ناڤێ من بەهمەنە ئەز ژی قوتابیمە ل پولا پێنجێ ئامادەی.	39	گوهۆڕین ـ زێدەکرن	زێدەکرنەکا خەلەتە چونکی پێزانینەکە د تێکستێ ڕەسەندا نەهاتییە.
17	هنوز مرد زندانی عکس العملی درمقابل حرفهای رئیس دادگاه از خود نشان ندادەبود.	16	هێشتا زەلامێ گرتی چو بەرسڤ نەداین!.	19	گوهۆڕین ـ کورتکرن	کورتکرنەکا درستە ب مەرەما دوبارەنەکرنا

						(سەرۆکێ دادگەهێ) هاتییە کرن.
18	این اطاق درنهایت سلیقه تزئین شده بود. بروی میز پذیرایی گلدان پر از گل میخک سرخ بود.	209	ژورەکا جوان و ڕێک و پێک بو.	141	گوهۆرین ـ کورتکرن	گرنگە نە هاتبا کرن؛ چونکی هویرکارییێن د سالوخدانێدا چێژێ ب ڤەگێرانێ دبەخشن.
19	با اعلام نظریه پزشک قانونی بازپرس تحقیقات وسیعی را جهت روشن شدن علت قتل آغازکرد.	7	ــــــــــ چونکی گونەهبار ڕەڤی بو.	12	گوهۆرین ـ کورتکرن + ژێبرن	رستەیەکا ڕاگەهاندنێیە دکەڤیتە دەستپێکا پاراگرافێ ژێبرنا وێ ژلایەکی کارتێکرن ل ڕێکخستنا پەراگرافێ تێکستێ وەرگێڕای کریە ژلایەکێ دیتر شێوازێ دەستپێکرنا ڤەگێرانا بویەرێ.
20	سرانجام وقتی بازپرس متوجه گردید کەبنا بعللی این جوان به هیچ وجه حاضر بحرف زدن نیست.	10	ــــــ ڤەکولەرێ بریاردا کوژەکی ڤەگوهێزنە گرتیخانا دادگەهێ.	14	گوهۆرین ـ ژێبرن	ئەڤێ ژێبرنێ کارتێکرن نەکریە چونکی ل ڕستا پێشتر ئاماژە پێ هاتییە دان.
21	پلیس متهم بقتل را در حالیکه همچنان دستبندهای آهنی بردستش دیده میشد با اتوجیل مخصوص کانتری بدادگستری بردند.	10	ــــــــــ گونەهبار هاتە ڤەگوهاستن بو گرتیخانا دادگەهێ.	14	گوهۆرین ـ ژێبرن	ئەڤێ ژێبرنێ کارتێکرن نەکریە چونکی ل ڕستا پێشتر ئاماژە پێ هاتییە دان.
22	تا درآخرین جلسه دادگاه شرکت کنم.	13	ل گەل وێنەگرێ ڕۆژنامێ بەرەڤ دادگەهێ بڕێکەفتن.	17	گوهۆرین ـ ژێبرن	کارتێکرن نەکریە؛ چونکی ل دەستپێکا پەراگرافێ دیارکرییە کو دوماهیک ڕوینشتنا دادگەهێ یە.

23	ای عدالت بخاطرتو سنگ بسینه میزنند هو حنجال براه میاندازند ولی هیچگاه حاضر نیستند اعتراف کنندکه بنام عدالت چەجنایتها کەمرتکب نمیشوند و چەکارهای نمی کنند.	24	———— ئەڤروژی ب ناڤێ دادپەروەریێ ژهەوە هاتیە خواستن کو بریارا سێدارەدانێ بۆ من بدەن.	24	گوهۆرین - ژێبرن	پەراگرافێ ژێبری کارتێکرن کریە؛ چونکی پەیوەندییەکا موکوم ب پەراگرافا پشتی خۆ هەیە، تێدا کەسایەتیێ سەرەکی کو تاوانبارە د دادپەروەریێ ژ دیتن و هزراخۆ پێناسە دکەت و ل سەر وی بنیاتی پرسیارەکێ ئاراستەی ئامادەبویان دکەت.
24	همچنا نکه از هیچان بخود میلرزیدم پرسیدم.	38	———— من گوتێ:	35	گوهۆرین - ژێبرن	دۆخێ دەرونیێ کەسایەتی هاتییە ژێبرن و دئەوێ دانوستاندنا هاتیە کرن دیار نابیت کا کەسایەتیێ سەرەکی چەند دلخوشیێ دیتنا ئەوێ کچێ بویە.
25	تا آنروز هرگز انقدر خوشحالی را در خود احساسی نکرده بودم.	41	من هەست ب بەختەوەریێ دکر	37	گوهۆرین - ژێبرن	ژێبرنا ئەڤێ دەربڕینێ کارتێکرن ل ڤەگوهاستنا سەقایێ سوزداریێ تێکستێ ڕەسەن کریە، کو تێدا کەسایەتی دەربڕینێ ژ خوشییەکا مەزن د ژیانا خۆدا دکەت.
26	در اطاق میهمانخانه بصحبت نشستیم من بعداز مقدمه کوتاهی در مورد وضع راه و خستکی فوق	68	ـــ ڕونشتم ـــ و ئەز دگەل خویشکا خو ئاخفتم.	56	گوهۆرین - ژێبرن	کەسایەتی ڤەگێرانا چەوانییا ڤەکرنا بابەتێ خو و ڕوئیایێ دگەل خویشکا خو

	العاده ام اصل مطلب را برای او مطرح کردم.					دکەت کو ب دەستپێکەکا گشتی هێدی هێدی دچیتە دبابەتیدا. کارتێکرنا ئەڤێ ژێبرنێ لەزاتی و هەناسەکا کورت دایە ڤەگێرانا تێکستێ وەرگێڕای.
27	من اکنون با میدهای برباد رفته افسوس میخورم و نمیدانم دلیل این گریز ناگهان تو از من چ بود؟	105	ئەڤ شەڤە بومن شەڤا ڕوندکان و شەڤا خەمانە.	81	گوهۆرین - ژێبرن	ئەڤێ ژێبرنێ کارتێکرن ل سەر ڤەگێرانا بویەرێ کریە، چونکی کاکلا بابەتێ نامێ دئەڤێ پرسیارا ژێبریدایە.
28	از حرف درونم مستخدم بشدت عصبانی شدم بطوریکه نزدیک بود از شدت ناراحتی دیوانه شوم.	202	چونکی وێ نەهێلایە ڤێجا من قەلەبالغ یا کرێ! ــــ	138	گوهۆرین - ژێبرن	ژێبرنا ڕونکرنەکێییە کو کەسایەتی دایە ئەگەرێ دروستبونا قەلەبالغیێ و دەربڕینێ ژ ڕادێ تورەبونا خۆ دکەت کو دگەهیتە ئاستێ دین بونێ ئەڤێ ژێبرنێ کارتێکرن ل گەهاندنا ناڤەروکابابەتی کرییە.
29	علت ترس آنهارا از بازگوکردن حقیقت شرح دادم و ضمنا بوی گفتم که این مستخدم با گرفتن رشوه از مراجعین آنها رابدون نوبت وارد أطاق می کند و من چون حاضر نشدم رشوه بدهم و	203	لێ ژبەرترسێ کەسێ چو پشتەڤانی ل من کر ــ	138	گوهۆرین - ژێبرن	کەسایەتی ڤەگێرانا ناڤەروکا هەلویستەکی دکەت کو پێشتر ئاماژێ ددەتە دروستبونا وێ بێگومان ئەڤ ژێبرنە کارتێکرنێ ل گەهاندنا بابەتی دکەت و لاوازیێ دئێختێ و

	از حقوق مسلم خود دفاع کردم این جارو جنجال رابەراه انداخته است.				ئەمانەتا ڤەگوهاستنێ نامینیت.
30	درگوشه أطاق تختخواب کوچک فرزندم خالی مانده بود احساس میکردم از در و دیدار غم می بارد.	229	دلێ من سوت و خۆ نەشیام بکەمه گری ژی ـــــ	153	گوهۆرین - ژێبرن	دەربرینێ ژ ئێش و ئازارەکا مەزن دناخێ کەسایەتییدا دکەت، ژێبرنا وێ شێوازێ ڤەگێرانا تێکستێ وەرگێرای سادە و بێ هەست و کاریگەری کرییە.
31	همه چیز برام تازگی داشت دلم میخواست...	111	هەمو تشت بۆ من دنو بون....	86	گوهۆرین ژێبرن	چێژا ڤەگێرانا ئەوی دیمەنێ تژی هەست و سۆز نەهێلایە.
32	اینکار را نیز کردم من از همه انها	115	من ئەڤ چەندە ژی کر....	88	گوهۆرین ژێبرن	ڤەگێران سادە و ڕوت کرییە.
33	بسختی لبهایم را تکان دادم و از حمید پرسیدم آخه چطور مرد سپس بدون اینکه......	186	ب تەعدا من گوته حەمیدی چەوا مر؟........	130	گوهۆرین ژێبرن	لادانا پەرگرافەکا درێژ ژ دەربرینا دیمەنەکێ ب ئێش و ئازارێ کەسایەتییا سەرەکی

ب شێوەکێ گشتی، نمونێن وەرگێڕایی ب میکانزمێن بکارهاتی تا ڕادەکی شیانێن وەرگێڕی ل دوبارە لیکدانەڤەیا دەربرینێن گونجایی ب لیگەریان یان دارژتنەکا نوی دزمانێ ئارمانجدا بەرامبەر دەربرینێن تێکستێ ڕەسەن خویا دکەن، بەلێ هەروەک (یوجین.ا.نیدا) دبێژیت: ((وەرگێڕان د چ ئاستەکیدا بیت، هەر ژ کێماسییان یێ ڤالا نابیت)) (نیدا، 1976:19). بۆ ئەڤێ چەندێ و ل دویڤ هەبونا هژمارا نمونێن وەرگرتی (پەیڤ ب پەیڤ ٢٧نمونە، ژێبرن ١٤،زێدەکرن ٧،گونجاندن ٦، وەرگرتن و دەستکاری ٥، هاوکێشە و بەرامبەری ٥، کوپیکری ٤، کورتکرن ٤) ب ئەڤی وێنێ ل خوارێ ئامارا بکارهینانا گشت میکانیزمان هاتییە دیارکرن:

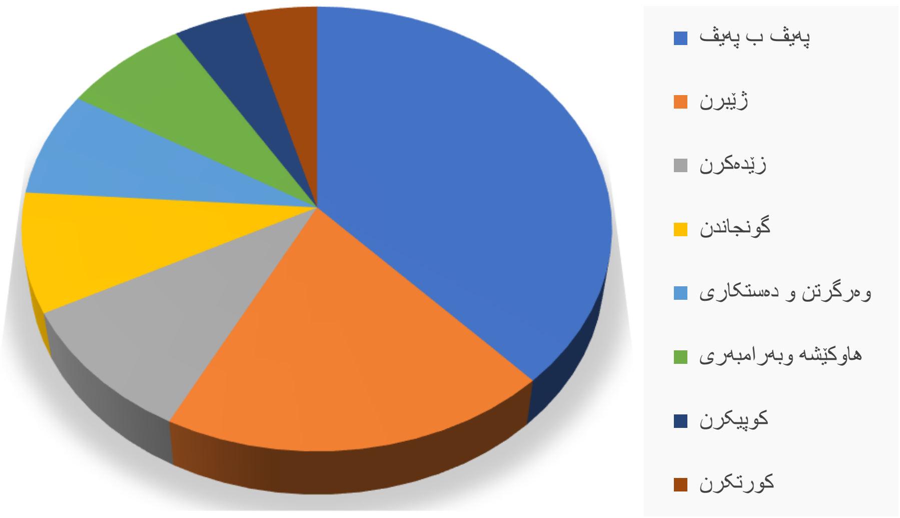

لڤێرە خویا دبیت؛ وەرگێڕانا پەیڤ ب پەیڤ دیارترین میکانیزما بکارهاتییە کو ب پلا ئێکێ ل بەرامبەر گشـــت میکانیزمێن دیتر دهێت. وەرگێڕ شیایە ب ئەڤێ چەندێ خالا سەرکەڤتنا خو ب تنێ بۆ خواندەڤانی ئاسایی تومار بکەت.بەلێ بەرامبەر ئەڤێ میکانیزمێ،وەرگێرانا واتایی ژ جورێ (گوهۆڕین-ژێبرن) ب پلادوێ دهێت و ئەڤەیە کێماسـی و خالا لاوازییا کارێ وەرگێرانێ،تایبەت بۆ خواندەڤانێ شــــارەزا و ئەکادیمی دبوارێ هونەر و تەکنیکێن ڕۆمانێدا،کو دئەنجامدا ل ئەوان دۆخێن بکارهاتی هەناسـەکا کورت و لەزاتییەک دایە ڤەگێرانێ ب ئاوایەکێ کو ئەو سـەقایێ تژی هەسـت و سـۆز و لایەنێن ویژدانی یێن ڕیتما ڤەگێرانێ دتێکسـتێ ڕەسـەندا ئافراندین، دتێکسـتێ ئارمانجدا ب ڤەگێرانەکا سـادە و ڕوت بێ کو لایەنێ ئیستاتیکی و تایبەتمەندیێن شێوازێ نڤیسەرێ بهێنە بەرچاڤوەرگرتن،بەرجەستەبویە.

دئەڤێ بواریدا؛ ب دیتنا مە ئەگەرێ ئابورێ پتر ژ هەر ئەگەرەکێ دیتر یێ بەرئاقل و دجهێ خودایە کو وەرگێرێ پەنا بۆ ژێبرنێ بربیت؛ چونکی بەرامبەر ئەگەرێن دیتر (زانستی – سانسوری – کەلتوری) چ خالێن گرێدای ئەڤان ئەگەران دتێکســتێ ڕەســەندا نینن کو بوینە ئەگەرێ کورتکرنەکا ب ژێبرن، بەروڤاژی دگەلەک پەرگرافاندا دەربرین و ئیدیەمێن ب زەحمەتر هاتینەوەرگێران ژ ئەوێن هاتینە ژێبرن.

ئەنجام.

١- ڕۆمانا وەرگێڕایی ژ زمانێ فارسی بۆ زمانێ کوردی (ئەڤ شەڤە ڕوندکەک دێ ڕژیت) نمونەکا گونجاییە بۆ پراکتیزکرنا میکانیزمێن تیۆرا هەر دو ڤەکولەران (Viny) و(Darbelnet).

٢- ل دویڤ ئامارا ئەنجامدایی بۆ میکانیزمێن بکارهاتی د پرۆسێسا وەرگێرانێدا، وەرگێرانا پەیڤ ب پەیڤ میکانیزما ئێکێیە و گوهۆڕینا ب ژێبرن ب پلا دوێ دهێت و چ نمونێن وەرگێرانا ب قەرزکرن بکارنەهاتینە.

٢- کارێ وەرگێرێ دپرۆسێسا وەرگێرانا ڕومانێدا دشێین ژ دو لایەنانڤەهەلسەنگینین:

أ – سەرکەڤتنا وەرگێڕانێ

١-گەهاندنا ناڤەروکا چیرۆکا ڕۆمانییە،ئەوا پتر ژ هەر تشتەکی گرنگییا خو ل دەف خواندەڤانێ ئاسایی هەی؛ئەوێ ب تنێ گرنگیێ ددەتە ناڤەروک و ڕێرەوێ بویەران.

٢-هەبونا نمونان ژ میکانیزمێن (وەرگێڕانا پەیڤ ب پەیڤ، کوپیکری، گونجاندن، وەرگرتن و دەســـتکاری،گوهورین ب زێدەهی _گوهورین ب کێمکرن) دەربرینێ ژ هەبونا پاشخانەیەکا زانین و دیڤچونا زانستی ژلایێ وەرگێڕێ دکەن.

ب- لاوازییا وەرگێڕانێ

نە شـارەزاییا وەرگێڕێ ل چەواتییا بکارهینان و هەلبژارتنا میکانیزمێن ناڤبری ل جهێن گونجایی، لەورا ئەڤ کێماسـییە ل دویڤ خودا هێلاینە:

١- میکانیزما پەیڤ ب پەیڤ کو میکانیزمەکا سەرەکییە دپرۆسێسا وەرگێڕانا ڕومانێدا، ل هندەک دۆخان خەلەتیێن(ڕێزمانی و واتایی) لاوازییا شێوازێ دەربرینێ پەیداکریە.

٢-زێدە بکارهینانا میکانیزما گوهۆرین ب ژێبرن، ل ئەوان جهێن بکارهاتی، کارتێکرن ل شـێوازێ ڕیتما ڤەگێرانێ و ئەمانەتا ڤەگوهازتنا ڕەگەزێن ئەدەبی ب هەمان چێژا تێکسـتێ ڕەسـەن کرییە، تایبەت ژی سـالوخدانا ڕەهەندێ دەرونیێ کەسـایەتی کو جهێ گرنگیپێدانا نڤیسەری بویە.

The Mechanisms of Literary Translation in the Translation of "امشب اشکی میریزد" from Persian to Kurdish according to the Theories of (Vinay) and (Darbelnet)

Gulistan Badel M.Hassan[1] - Bayan Ahmad Hussein[2]

[1+2]Department of Kurdish Language, College of Education, University of Duhok, Kurdistan Region, Iraq.

Abstract:

Literary translation is a sophisticated and tactful process that exceeds the mechanism of what to say to how to say it from linguistic, cultural and educational perspectives and accommodating these in the target language. This relates to the fact that the literary text is itself the product of interrelated socio-political, economical and religious aspects. Additionally, the literary text is a reflection of the cultural concerns of a society that it represents as well as the emotional and ideological anxieties of the individuals that are also partly the anxieties of the writers. This means that such characteristics give literary text individual and unique qualities which in turn require individual and unique processes of translation especially in the way in which each text is read, evaluated and received.

In this concern, the theory and mechanism of translation play an active and significant role. Based on this, the translation of the Persian novel "امشـــب اشـــکی میریزد" written by Koros Babayi into Kurdish "ئەڤ شـەڤە ڕوندکەك دێ ڕژیت", *Tonight a Tear will be Dropped*, by Nishtiman M. Saleem in 2011, has been selected to analyzed in relation to the translation mechanisms of the two French theorists Jean Darbelnet (1904-1990) and Jean-Paul Vinay (1910-1999). In his translation of the

aforementioned text, the translator has adopted direct translation, or word-for-word translation. Employing this mechanism has assisted the translator in transforming the novel into the target language adding his unique style. However, the translator’s lack of experience in the implementation of the (translation by omission) in which the translator, unable to find equivalents from target language for certain parts of a text in source language, makes omissions in the text. This has caused a number of negative impacts on the text. These have been explained with examples.

Keywords: Translation Obstacles, Literarl Translation, *Tonight a Tear will be Dropped*, Darbelnet and Vinay Theory, Adaplation.

لیستا ژێدەرا :

بابایی،کورۆسـێ(٢٠١١).ئەڤ شـەڤە ڕوندكەک دێ ڕژیت، وەرگێڕانا: نیشـتیمان محەمەد سـەلیم، چاپا ئێكێ، دەزگەهێ سپرێزیێ چاپ و وەشانێ، دهوک.

تـاهـا،سـەگڤـان عەبـدولرەحمـان(٢٠١٦).وەرگێڕانـا ئەدەبی و بزاڤـا وێ ل دەڤەرا بەهـدینـان، چـاپـا ئێكێ،دەزگەهێ نالبەندیێ چاپ و وەشانێ.

عزیز، یوئیل یوسف (د.) (١٩٨٤). وەرگێڕانی ئەدەبی، وەرگێڕانی: غازی فاتح ویس كتێبخانەی نیشتیمانی بەغدا.

٤-ابو یوسف،ایناس (د.) وهبه سعد (٢٠٠٥)، مبادئ الترجمة واساسیا تها،مركز جامعة القاهرة للتعلیم المفتوح.

٥-البیر،امبارو اورتادو (٢٠٠٣). تعلیم الترجمة،ت: عبدالله محمد اجیلیو (د)وأخرون، جامعة الملك سعود، الریاض.

٦- الخوري، شحادة (؟). دراسات في الترجمة والمصطلح والتمریب، الجزء الأول، تونس.

٧- توفیق،خالد (د) (٢٠٠٨).قواعد الترجمة الاساسیة للمترجمین المبتدئین وطلاب الترجمة، الطبعة الأولى، هلا للنشر والتوزیع، القاهرة.

٨-خلوصي،صفاء (د.) (١٩٨٢). فن الترجمة ضؤ الدراسات المقارنة، دار الرشید للنشر،العراق.

٩- سورینیان، ك. وأخرون (١٩٧٩). فن الترجمة، ت: حیاة شراوة (د.)، منشورات وزارة الثقافة والفنون، دار الحریة للطباعة، بغداد.

١٠- عبدالله،توفیق عبدالعزیر (د.) (١٩٨٩) مبادئ الترجمة،دار اللكتب للطباعة والنشر،موصل.

١١- عناني.محمد (٢٠٠٣). الترجمة الادبیه بین النظریة والتطبیق، الطبعة الثانیة، الشركة العالمیة للنشر -لونجمان.

١٢- كاتفورد، جی.سی (١٩٨٢). نظریة لغویة للترجمة،ت: عبدالباقی الصافي،مطبعة دار،الكتب،جامعة البصرة، بصرة.

١٣- مونان،جورج (٢٠٠٢). علم اللغة والترجمة،ت: احمد زكریا ابراهیم،الطبعة الأولى، المشروع القوصي للترجمة،القاهرة.

١٤- نجيب،عزالدين محمد (د.)(٢٠٠٥). اسس الترجمة،الطبعة الخامسة،مكتبة ابن سينا،القاهرة.

١٥- نيوبرت،البرت (٢٠٠٢). الترجمة وعلوم النص، ت : محي الدين حميدي،جامعة الملك سعود،رياض-الملكة العربية السعودية.

١٦- نيومارك،بيتر(٢٠٠٦). الجامع في الترجمة،ت : حسن غزالة (د.)، الطبعة الأولى،دارومكتبه الهلال،بيروت-لبنان.

١٧- انيدا،يوجين (١٩٧٦). نحو علم الترجمة،ت: ماجد النجار،مطبوعات وزارة الإعلام،بغداد.

١٨- مسني،عبدالعليم السيد (١٩٩٥). الترجمة اصولها ومبادئها وتطبيقاتها،الطبعة الأولى دارالوفاء للطباعة والنشر.

١٩- بابائى، كورس (١٣٤٨). امشب اشكى ميريزد.چاپ شانزدهم، انتشارات انيشيين.

٢٠- حيتو،ارشد (٢٠٠٤). ڕۆلێ وەرگێڕانێ دپێشڤەبرنا ئەدەبی کوریدا ل سالێن ١٩٩١-٢٠٠١، گۆڤارا پەیڤ، ژمارە(٢٩)،ئێکەتیا نڤیسەرێن کورد،دهوک.

٢١- خضر،شمال خمو. (2021). وەرگێڕانا ئەدەبی و دوبارە ئاڤاکرنا تێکستێ ڕەسەن دزمانێ ئارمانجدا، گوڤارا زانکۆیا نەوروز، پەربەندێ(١١)،ژمارا(١)، دهوک.

٢٢- ادريس،ساميه (٢٠٠٨). مسائل في نظرية الترجمة الترجمة الادبية،مجلة الخطاب،عدد(٣)، منشورات مخبر تحليل الخطاب،الجزائر.

٢٣- عليلة،سارة صوالح (٢٠١٨). صعوبات الترجمة الادبيه في خلل تقنيات الترجمة،مجله تمثلات، العدد الخامس، جامعة مولود مهرى.

٢٤- كالى، ماما(٢٠١٨). قراءة في كتاب:

Stylistique comparee du francais et de l’anglais: methed cle traduction

جامعه لماهرى محمد،مجله المترجم،المجلد ١٨،العدد (٢)،الجزائر.

٢٥- الخطيبي، مراد (٢٠١٦). الترجمه الادبيه ورهانات المحافظه علي المعني والخصائص الجمالية ((رواية امي)) الحضارة لادريس الشرابيي نموذجا، مجله جيل الدراسات الادبيه والفكريه،العدد (٢٠)، المغرب.

٢٦- رسولى، حجت(د) و عليرضا رسول پور(١٣٩٠). بررسى ونقد ترجمة عربى داستان هاى كوتاه جلال آل احمد نمونئ موردى پستجى و گلدان چينى، پژوهشنامه نقدادب عرب، دوره(ا)، شمار ٢.

پەراوێز:

* کارێ پراکتیکێ ل سەر چاپا ئێکێ ب زمانی کوردی و چاپا شازدێ ب زمانێ فارسی، ئەوا وەرگێڕێ کار ل سەر کری، هاتییە ئەنجامدان. هەژی گوتنێە، دوماهیک چاپا کوردی کو دبیتە چاپا پێنجێ، هەمان چاپا ئێکییە و چ گورانکاری تێدا نەهاتینە کرن.

**نمونێن ئەڤێ میکانیزمێ ژهەمو میکانیزمان پترن، ڕوبەرێ ڕۆمانێ هەر ژدەســتپێکا وێ تا دوماهییێ ڤەگرتییە.پێخەمەت پێگیربونێ ب ژمارا لاپەرێن ڤەکۆلینێ د گوڤارێدا، نە شیاینە زێدەتر نمونان بەرچاڤبکەین.